

67

ORIGO
CHARACTERIS
SCLAVONICI,

Vulgo dicti
CIRULICI

Paucis generatim monstrata
Ortus vero & progressus Characteris,
Vulgo dicti

GLAGOLITICI,
pluribus sigillatim descriptus
tanquam eximia

Historiæ Linguæ Sclavonicæ Pars
Occasione Orationum

Quas in Gymnasio Berlinensi, Die II. April, M D CC XXVII. post horam
IIX, ante meridiem, Collegæ nuper promoti, post publicæ
Introductionis actum habebunt.

I. Ad Rectoratum ascendens, & B. Dn. Christoph. Fried. Bodenburgio
succedens Conrector Johannes Leonhardus Frisch.

II. Ad Conrectoratum promotus Subrector,
Dn. Carolus Andreas Hennings.

III. Ad Subrectoratum vero adscitus novus Collega
Dn. Martinus Georgius Christgau.

IV. Ad Cantoris Nicolaitani munus denique vocatus & Patri senescenti
Adjunctus Dn. Jacobus Ditmar.
Ad quas audiendas

Amplissimos & spectatissimos Patronos;

Summe Venerandos Ephoros; Plurimumque reverendos Ec-
cles, Ministros; Cunctosque Gymnasii nostri Fautores, Rei
literariæ promotores, & amicos
Demisse & officiosissime
invitat

JOHANN LEONHARD FRISCH
Rector voc,

CIRUICI

1845

Onus vero de propter Christianis.

GLASGOW

placibus hibernicis adiret

1871

Occasional Observations

Das in Gymnasie Berlin, die 1. April, M D CC XXVII postquam

1800

luculentus. Concolor. L. luculentus.

II. A. 4. Consecration of the altar

Dr. Charles Jackson

784501

Jan. 1. 1801.

Idem & docenti & discenti debet esse propositum, ut ille prodesse velit, hic proficere. Hæc Senecæ philosophi ethnici egregia verba de officio docentium & discientium omnibus placuerunt, quicunque unquam ea in epistolis ejus legerunt: Inprimis vero fidelibus scholarum publicarum inter Christianos præceptoribus, quibus amor purior eandem regulam præscribit, & ut eam discipulis inculcent, ipsique ei satisfaciant perpetuo incitamento est. Hinc amplectuntur non tantum occasiones quibus quotidie discantibus prodesse possunt, sed arripiunt etiam eas, quæ certis modo temporibus offeruntur. Inter quas publicæ ad Scholarum solennia invitationes commodissimæ sunt. Quicquid enim in ejusmodi Programmatibus vel in præfatione profertur, vel in alia ejus parte inspergitur, vel quocunque modo additur, illud discipuli cupidius legunt, quia novi quid est; citius perlegunt, quia paucis foliis absolvitur; lubentius legunt, quia ad hanc lectionem non coguntur; tenacius quoque omnia in memoria eorum hærent, quia hæc scripta die solenni affiguntur, circumferuntur, distribuuntur. Accedit ad hanc Programmatum nostrorum commoditatem, quod ope illorum propositum nostrum etiam ad multos extendi possit, qui olim informatione nostra usi sunt, imo ad omnes quos non pudet quocunque modo proficere. Addo, quod hac occasione Superioribus nostris & Scholæ Patronis rationem quodammodo reddimus, quibus studiis horarum succisivarum partem consumpsimus. Propriæ tamen utilitatis, fatemur ingenue, non immemores, ita prodesse volumus, ut ipsi proficiamus. Doctiorum enim Virorum hoc modo judicia, & sæpe addita-menta elicimus, & approbatione eorum conatibus nostris auctoritatem quandam acquirimus.

eidem

Cogitanti vero mihi quam potissimum materiam ad hunc finem eligerem, occurrit, imo nutu quodam, ad quem me totum converto, præcipitur.

Historia Linguæ Slavonicæ.

CUjus linguæ magna quidem pars Grammaticis, Lexicis, scriptisque varii generis exculta est, Historiæ tamen ejus major pars inculta jacet. Lingvæ Slavonicæ vero nomen non intelligo eam tantum dialectum, qua incolæ Regni utuntur, quod in Geographia Slavonia dicitur, sed magnam illam hujus & tot aliarum dialectorum Matrem fœcundissimam; Inter quas notiores sunt Polonica, Russica, Bohemica & Vendica sive Veneda. Cæteræ vero plerisque adeo ignotas esse videmus, ut pauci nomina earum audiverint, pauciores characterem Slavonicum viderint, quo tot magna regna & celebres provinciæ utuntur,

Cyrulicum nimirum, & qui ex eo orti sunt,

Glagoliticum & *NeoRussicum*.

DE hujus Characteris Slavonici sive Cyrulici origine jam aliquid in genere, plura vero de Glagolitico in specie dicam. Seculo post C. N. nono, Philosophus quidam natione Græcus, religione Christianus, nomine Constantinus, primus fuit qui Linguam Slavonicam literis Græcis scribere cœpit, quod alii ante eum Latinis tentarunt. Hujus conatus ipsæ Slavonicæ literæ, etiam historia tacente, testes esse possunt. Figuram enim Græcarum literarum omnium, quas vocamus majores (minores enim tum non erant) adhuc in eis agnoscimus.

Quia vero Slavonicæ gentes sonos in pronuntiatione quarundam Vocalium, Diphthongorum & Consonantium habent, quos literis Græcis non exprimere potuit Constantinus, his peculiaribus sonis novas finxit figuras. Deinde adscripsit cuilibet literæ, tam Græcæ, quam a se inventæ, Slavonicum quoddam

dam Vocabulum, quod ab eadem litera incipit. Hoc vocabulum postea, sicut apud Hebræos, nomen literæ mansit, cui adscriptum erat. Exempli causa literæ Græcæ A addidit pronomen Sclavonicum As (lat. ego) Ab hoc Pronomine hæc litera nunc vocatur As, loco antiqui nominis Alpha. Eodem modo novæ Figuræ, e. c. quæ sonum Literarum tsch indicare voluit, adscripsit vocem Sclavonicam tscherw, quæ adhuc nomen hujus literæ apud omnes est. Propter hæc nova literis Græcis adscripta nomina, & propter novas iisdem additas characterum figuras Constantinus dicitur literarum Sclavonicarum inventor : In primis a Pontifice Romano Iohanne IIX in Epistola (a) qua concessit primum Slavis, Latinæ Ecclesiæ in Moravia adhærentibus, linguæ Sclavonicæ publicum in cultus divini cæremoniis usum.

A 3

Non

(a) Hæc Epistola Pontificis invenitur apud multos magnæ auctoritatis Scriptores & Viros summæ dignitatum in Ecclesia Latina e. c. in Baronii Annal. Eccles. ad A. 880. n. 19. In Aenæ Sylvii postea Pii II. Pontif. Rom. Historia Bohem. c. 3. Item in Dubravii Episc. Olomucens. Histor. Bohem. l. I. c. 3. In Iren. della Croce Historia di Trieste p. 613. &c. Sed plerique eam tantum citant, ut pondus addant elogio Linguæ Sclavonicæ, pauci eam afferunt integram. A nobis vero merito integra & sæpius repetenda est, ut Pontificis hujus infallibilitate confundamus superstitionem eorum qui linguam tantum Latinam exclusis omnibus aliis in rebus sacris admittere volunt. *Literas* (inquit Pontifex Ioh. IIX) *Sclavonicas a Constantino quondam Philosopho repertas*, quibus Deo laudes debitæ resonant, Jure laudamus, & ut in eadem lingua Christi Dei nostri præconia & opera enarrentur jubemus. Neque enim tribus tantum, sed omnibus linguis Dominum laudare autoritate Sacra monemur, quæ præcipit, dicens : Laudare Dominum omnes gentes, & collaudate eum omnes populi. Et Apostoli repleti Spiritu S. locuti sunt omnibus linguis magnalia Dei. Hinc & Paulus celesti quoque tuba insonat monens : Omnis lingua confiteatur quia Dominus noster IESUS CHRISTUS in gloria est Dei Patris. De quibus etiam in prima ad Corinthios epistola satis & manifeste eos admonet, quatenus

nus

Non retinuit vero hic Philosophus & Characteris Sclavonici Auctor nomen Constantini usque ab obitum, sed postquam aliquandiu in Moravia Episcopus fuisset, Romam rediens, ibidem nominis Latini loco adoptavit Græcum Cyrilli. Per quam vero mutationem nominis, quia Scriptores omnes eum deinde constanter neglecto Constantini nomine, Cyrillum appellant, (cum tamen illud diutius quam hoc habuisset) in hac Historiæ parte molesta orta est confusio. Quam auxit Methodii, Fratris Constantini, in Episcopatu Moraviæ successio. (b) Ita ut multi e Constantino quondam (c) Philosopho, postea dicto Cyrillo, fecerint duos, ex illo patrem ex hoc filium; Alii vero Methodio

nus lingvis loquentes Ecclesiam Dei ædificemus. Nec sane fidei vel doctrinæ aliquid obstat siue Misas in eadem Sclavonica lingua canere, siue Sacrum Evangelium & Lectiones divinas Veteris & Novi Testamenti bene translata & interpretatas legere, aut alia Horarum officia omnia psallere. Quoniam qui fecit tres linguas principales, Hebræam sc. Græcam & Latinam, ipse creavit & alias omnes ad laudem & gloriam suam.

(b) Testatur hoc Dubravii series Episcoporum, quæ historiæ ejus Bohe-micæ addita est, & confusionem horum nominum & fratrum his verbis tollit: Primus Archiepiscopus Moraviæ *Cyrillus*, natione Græcus, prius *Constantinus Philosophus dictus*, a Nicolao I. pontifice Max. A. C. 887. Sedem Velegradensem suscepit, postquam Triballos primum, inde Suantoplucum Moravorum Regem, cum universa gente, (quæ Vistula, Danubio, ac Vago Flumine terminabatur) in fide Christi initiat. Fuere hi Marcomanni Veterum quondam historiis celebratissimi. Hic quum Ecclesiæ quinque ferme annis præsedisset, Archiepiscopatu cessit, Adrianique Pontificis nutu *Methodium fratrem Ecclesiæ Velegradensi præfecit*.

(c) Plerique legunt in Epistola Iohannis IIX Pontif. a *Constantino quodam Philosopho*; Sed Antonius Pagi in Critica T. III. ad annum 880, n. 61. pro *quodam* restituit feliciter *quondam*: Id quod cum Dubravii verbis: *Prius Constantinus Philosophus dictus*, convenit, & historiæ verum sensum & nexum conservat & confirmat,

dio Fratri tribuerint. quæ de Cyrillo commemorantur. (d) Nova quoque ratio scribendi linguam Sclavonicam non a Constantini, sed a Cyrilli nomine dicta est Cyrillica, sive, ut plerique hodie corrupte scribunt Cyrulica, cum potius, si Sclavorum pronunciationem sequi vellent, Kiriullica scribere deberent, (Vocalis u additur ad indicandam aliquo modo pronunciationem Sclavonicam literæ liquidæ. l.)

Apices hujus Characteris Cyrillici beneficio aliquot Typographicarum officinarum apud Italos & Russos manserunt fere incontaminati & irretorti. In Manuscriptis vero partim per calami mercenarii furorem Calligraphicum. & tachygraphicum, hoc est, per eos qui vel inutilem literarum ornatum, vel majus e scribendi celeritate lucrum affectarunt; partim per scribarum imperitiam & negligentiam, adeo mutatus est, ut ex eo alius & quasi novus ortus sit. Eodem modo ac e Græcæ & Latinæ lingvæ Characterē majori hodiernus minor natus est, & e Germanicæ lingvæ figuris typographicis tot aliarum monstrorum molesta seges adhuc quotidie provenit. Accepit quidem hic corruptus scribarum Sclavonicorum character novum nomen, & vocatus est *Glagolicus* sive *Glagoliticus*, sed latet sub figurarum ejus larva vetus & genuinus Cyrillicus, qui, lineamentorum qualitate fere amissa, eundem tamen constanter ordinem, eandem pronunciationem, idem literarum nomen, tanquam verisimos originis testes retinet. In iisdem etiam regnis & provinciis, quibus Glagoliticæ literas scribarum insania obtrusit, Croatia, scilicet, Dalmatiæ aliisque, Cyruillicus simul, ut archetypus, in ulu est,

B

Gla-

(d) Hæc & alia omnia certa & incerta, Ioh. Georg. Stredowski Parochus in pago quodam Moraviæ, collegit, connexit, & Sanctorum suorum Cyrilli & Methodii historix, seu potius fabulæ, magnam partem inde perrexit. (Ann. 1710. Solisbaci edit, 4to.)

Glagoliticus vero dicitur a Verbo Slavonico glagoliti (loqui) quia hac scribendi ratione primum vulgaris dialectus, & nihil fere quod ad res sacras sive ecclesiasticas spectabat expressum est, quemadmodum in oppositione Linguae Slavonicae, & characteris Cyrillici, qui in rebus Theologicis & moralibus à typographis olim tantum apud Russos in usu fuit, character illorum, quem scribunt, sive tachygraphicus, (Skoropis) & Dialectus quam eo exprimunt, simplex sive vulgaris (prostoi) dicitur.

Qui Hieronymo hujus characteris Glagolitici inventionem attribuunt, vocant eum *Hieronymianum*, sed frustra distinguunt eum à Cyrillico, e quo ortus, & ita multo junior est; non enim in primis statim annis eo deformitatis pervenit, quo nunc eum conspiciamus. Et qui Cyrillici auctorem faciunt Hieronymum, refutantur ab Historiæ Civitatis Tergesti (vulgo Trieste) Auctore J-reneo della Croce, p. 614. non tantum Pontificis Joh. IIX testimonio, qui Constantinum ejus inventorem vocat, sed & temporis ratione, quia diu post mortem Hieronymi inventio literarum Slavonicarum Constantino à Pontifice tribuitur. Qui certe hanc gloriam invidisset homini Græco, linguae barbaræ in rebus sacris Curiae Romanæ minus grato Patrono, & auctoritati Pontificis Rom: subjecto episcopo, si vel vestigium in historia de merito hoc Hieronymi, Sancti, & doctissimi Ecclesiæ Latinæ patris invenisset. Displicuit sententia hæc etiam Scaligero, quia Hieronymi Versio Bibliorum Dalmatica, scripta est characterè Dalmatio, id est, Latino, non Serviano.

Servianus dicitur hic Scaligero Cyrillicus character, quia apud Serviæ incolas in usu est; sed minus commode hac ratione, & præter necessitatem fit πολωνισμος, *Croatium* jamjam alii eum nominant; & quia Bulgari etiam eum receperunt, posset etiam Bulgaricus appellari. Propter Versionem tamen Hieronymianus dici posset nam Codex Slavonicus non videtur esse nova versio, sed Hieronymi Dalmatica, literis tantum aliis scripta, & in

in paucis ob dialectum mutata, id quod Doctissimi Patris hujus auctoritas, & in scientia linguarum excellentia; seculi vero quo Cyrillus & Methodius vixit, barbaries & ignorantia verisimillimum facit. Eadem ratione, qua etiam character Glagoliticus, quo libri ecclesiasticæ devotionis, qui in hunc usque diem apud Sclavonicas gentes quasdam in usu sunt, non propter inventionem, sed propter Hieronymi versionem Hieronymianus dicitur (e)

Qui Glagoliticam Scripturam vocant Buchwitzam (f) utuntur vocabulo Sclavonico (buch) five ut alii scribunt, & pronunciant: (bog) hoc est (Deus) e quo primitivo addita terminatione (witza) fit adjectivum & significat apud eos (divina) quia hæc scriptura in edendo, ut vocant, divino officio, adhibetur ad differentiam scripturæ codicis Biblici, quæ eodem Sclavonico formationis modo Cyrilwitza appellatur.

Character Glagoliticus triplici nobis occasione innotuit:

I. Per Orationem Dominicam, quam edidit Vir maxime reverendus & ob linguarum peritiam celeberrimus Dominus Andreas Müllerus, Consiliarius Electoralis Brandenburgius, & Præpositus Eccles. Berlin. in Centuria Versionum hujus Orationis, pag. 56. quam exscripsit e Catechismo quodam Sclavonico Venet. MS, ut in margine annotatum est. Nomen Venetiarum mihi primo intuitu dubium movit, quo respectu hic Catechismus dicatur Sclavonicus? utrum Sclavonica lingua in genere intelligatur, aut in specie quædam ejus dialectus? Venetiis enim Dialecti

B 2

om-

(e) Blondus in Italia illustrata reg. XI. scribit: Hieronymus officium divinum, quo Catholici utuntur Christiani, ex Græco in idioma Sclavonicum traduxit, quod gloriosus pontifex Eugenius IV. per nostras manus illi confirmavit.

(f) Hornius in præfatione in Boxborn. Orig. Gall. Hieronymus, inquit. Scripturam Buchwitzam, nomine nescio unde sumpto, dictam reponit: Cyrillus aliam, quæ ab illo Cyrilwitza audit,

omnium regnorum quæ in Hungariæ vicinia sunt Sclavonica dicuntur. Sed cessavit hoc dubium, postquam contulissim lectionem, quæ huic Orationis Dominicæ versioni latinis literis subiecta est, & invenissim Croaticam pag. 53. & Glagoliticam p. 56. unâ cum titulis, manifesto errore transpositas esse. Ea quæ Croatica dicitur Characteri Glagolitico subscribenda est, & quæ huic addita, cum Titulo (Sclavonica) in ejus loco reponenda. Hujus Orationis Dominicæ in Croaticam Dialectum versæ, caractere Glagolitico scriptæ, & in æresculptæ, primo loco hic mentionem facere volui, quia apud nos in multorum manibus est, propter iteratam Centuriæ Müllerianæ editionem, quam debemus Sebastiano Godofredo Starck: Gymnasii nostri Conrectori olim meritissimo, amico & Collegæ meosuvavissimo, deinde Professori Linguarum orient: Gryphiswaldensi, qui Vitam Mülleri addidit eamque docta præfatione ornavit. (Berlini Anno. 1703. 4to.)

II. Anno 1561. L. Baro Johannes Ungnad, decus familiæ Comitum de Weisenwolf, patriæ suæ Carniolæ, vicinisque regnis & provinciis, in rebus religionis purioris, succurrere volens; Versionis Novi Testamenti & aliorum librorum edendorum curam suscepit, (g) & dirigente doctissimo Theologo Primo Trubero, opemque ferentibus Antonio Dalmata, sacerdote ex Servia, & Stephano Consule, sacerdote ex Bosnia, Typographiam triplici caractere instructam, Cyrillico scilicet, Glagolitico, & Latino, in Ducatu Wirtenbergico comparavit. Sumptuum onus ipse quidem maximâ ex parte tulit, sublevavit illud tamen Munificentia Regis Bohemi Maximiliani, & trium Electorum Principum, Saxonici, Brandenburgici (h) & Palatini

ni

(g) vid. Matthæi Dresseri Chronic: Comitum Ungnad: Lipsi, 1601. 4to

(h) Liberalitas hæc Elect. Brandenb. omnibus iis notanda est qui Marchion: Brand: merita in Patriam, Religionem & rem literariam colligunt,

ni, Landgraffi etiam Hasfiæ, & Ducis Wirtenbergici. Hæc typographia fuit prima, e qua in Germania prodierunt libri charactere Glagolitico expressi. Fuit vero, proh dolor! in hunc usque diem etiam ultima. Dom: Baro Joh. Ungnad commendavit quidem eam paulo ante obitum suum uxori & hæredibus tanquam sibi charissimum thesaurum, postea tamen aut periit, aut in angulo quodam otiosa latet, quia ab eo tempore ne linea quidem hoc charactere expressa lucem vidit. Fuerunt & libri editi non feliciores. Nam plurima pars incidit in manus eorum, qui Versiones Bibliorum in Vernaculas quovis modo impediunt, à quibus in itinere in Slavonicæ Linguæ provincias vi rapti Neustadii in Austria retenti & inclusi sunt (i) Quo factum est, ut jam in perpaucorum manibus sint. Principes quibus vel dicati, vel propter sumptuum partem missi sunt, pauca exemplaria in Bibliothecis suis, ab Anno 1562, conservant. In quarum numero etiam Regia & Electoralis Berlinensis est, (k) Captiva vero illa volumina, si qua in Austria integra supersunt, merentur ut Reges & Principes Evangelici, Aula: Viennensis amici, partem eorum vel per legatos suos redimant, vel sumptuum titulo repetant, vel alio quocunque commodiore modo e carceris situ liberent, in Bibliothecarum ornamentum, in Germaniæ, promotricis studii linguæ Sclavonicæ gloriam; in Doctorum Virorum commune gaudium; in Ungnadiorum denique meritorum debitam compensationem. Comites & Domini quidam in Austriacis provinciis acceperunt etiam exemplaria nonnulla, unde Novum Testamentum & Explicatio pericoparum

B 3

rum

(i) vid: Herman: Fabronium Moseman in der Summarischen Weltshistorie.

(k) Videtur hoc latuisse Dn. Andr. Müllerum, nam ex hoc Novi Test. exemplari Orationem Domin: Glagolitice scriptam cum MS Veneto conferre potuisset.

rum Evang. Dominic. sive Postilla, venerunt in manus B. Dn. Doctoris Lichtscheidii, præpositi Colonienſis apud nos, ex hujus vero hæreditate in meas. Non pauci præterea horum Codicum Bibliopolis Baſileenſibus, qui eo tempore omnium celeberrimi erant, transmiſi ſunt, ut quocunque modo diſtraherentur: (l) Tam rari tamen ubique tere facti ſunt, ut Dom. Valvaſor, Vir harum rerum peritiſſimus, accuratiſſimusque hiſtoriæ Carniolæ vicinarumque provinciarum ſcriptor, publice confeſſetur, ſe Codicem Novi Teſt: Glagoliticum nunquam viſiſſe. (m)

Et hic Illuſtris: Dom. Baro Valvaſor Tertius eſt qui memoriæ & figuras Characteris Glagolitici poſteritati, in opere ſuo hiſtorico reliquit (n). Idem teſtatur Miſſale Slavonicum Romæ ſæpius typis Glagoliticis edi (o). Omiſit Dn. Valvaſor multa, quæ in genere ad Characteres Glagoliticos, in ſpecie vero ad ſcriptorum typis Ungnadianis editorum, faciliorem lectionem pertinent. J. G. Stredowski Tabulam ſuam e Valvaſore quidem deſcripſit, & hiſtoriæ Cyrilli & Methodii inferuit, ſed nec omiſſa ſupplevit, nec errores correxit. Hinc conſtitui novam Tabulam characterum Glagoliticorum huic hiſtoriæ addere, eamque Studioſæ luventuti notis quibusdam explicare.

Notæ

(l) Dreſſerus in Chron. Ungnad. pag. 81.

(m) In Topographico - Hiſtorica deſcriptione Ducatus Carniolæ Tom. II. p. 346.

(n) ibid Tom. II, p. 272

(o) Quorum editionum unam in Catalogo Bibliothecæ Sparvefeldiæ conſpexi, ſub titulo Directorii Sacerdotum, Ann. 1605. 4.

Notæ ad Tabulam, quæ Characteres Glagoliticos in aere sculptos continet.

TAbula hæc divisa est linea perpendiculari crassiori in duas æquales partes, quarum qualibet dimidium literarum, id est sedecim comprehendit Nomina Slavonico-Glagolitica harum literarum eodem adscriptorum numerorum ordine, hæc sunt.

1 As	a	9 Semla.	s. lene	17 on	o	25 Or,	ot
2 Boga	b	10 Ische	i	18 Pokoi	p	26 schtscha.	schtsch
3 Widil	w	11 I	i	19 Rtzi	r	27 tzi	Z
4 Glagol.	g	12 Je	j	20 Slowo	f forte.	28 tscherw	tsch
5 Dobro	d,	13 Kako	k	21 Twerto	t	29 Scha	sch-forte
6 Jest.	e	14 Ludi	l	22 iik	u	30 Jer.	
7. Schiwjete.	sch, lene	15 Misliti	m	23 fert.	ph	31 Jad	Ja
8 Selo	s lene	16 Nasch	n	24 Chier	ch	32 Jus	Ju

Sibilantes num. 7. 8. 9. 20. 29. leniores & fortiores in lingua Sclavonica bene distinguuntur; 8, quidem & 9. diversæ figuræ, eandem vero pronunciationem habent, & conveniunt Germanico s. post vocalem longam vel diphthongum, ut in Aas, Käse, n. 20. pronunciatur ut s. duplex in fassen, messen, Riss. n. 7. sch lenius, ut g. Gallicum ante e & i. 29. vero ut nostrum sch in Flasche, Schall, Tisch.

n. 6. (e,) five epsilon versus sinistram apertum, & in MSS duobus punctis notatum, significat, literam vocalem hanc non cum aspiratione Sclavonica esse exprimendam, Sed ut Græcorum ε Ψιλόν. Si vero hic semicirculus versus dextram apertus est, ablatis punctis, pronuntiatur cum aspiratione Sclavonica (quæ convenit nostro Jod) ut Je.

n 30. idem valet ac Hebræorum scheva sub litera finali mobili. Utraque partium majorum hujus tabulæ, subdividitur in tres alias columnas, tenuioribus lineis perpendicularibus distinctas. Prima habet tres series, quæ constant Characteribus primæ, secundæ

dæ & tertiæ magnitudinis, quo typographia Ungnadiana usa est & Italica adhuc utuntur. Spatia in secunda ac tertia serie vacua relicta, indicant omiffas figuras plane convenire cum majore & minore charactere a dextra & sinistra parallelo.

Secunda columna exhibet earundem literarum Glagoliticarum majores & minores figuras in Manuscriptis.

In Tertia columella literæ Latinæ additæ sunt, ad exprimendam pronuntiationis convenientiam.

Sub inferiori linea transversa continentur partim literæ contractæ in unam figuram, sive compendia scribendi, vulgo abbreviaturæ dicta; partim vero notæ, quæ literis superius adduntur: Abbreviaturarum harum ratio communis hæc est: Antecedentis literæ pars posterior sit simul pars anterior vel inferior sequentis.

ut n. 1. literæ r superior pars, erigitur in posteriore parte lit. w & p. quia hæc inferiorem partem literæ r simul exprimere potest,

n. 2. literæ o dimidium superius, stat in posteriore parte literæ w, sed scribarum incuria hanc partem literæ o etiam aliis literis appinxit, exempli causa literæ k & n, & aliis.

n. 3. Sunt exempla literarum quarundam lateribus conjunctarum. t, & a; l, & w.

n. 4. Nota circumflexi indicat literam unam vel plures omiffas esse, ut in voce sadj, circumflexus monet figuram n. 30. I. deesse & literam d. legendam esse quasi illi scheva Hebraicum subscriptum esset, qui sonus apud Russos, & figura, quæ eum indicat, dicitur Jer.

Super t & w notat circumflexus absentiam vocalis harum præpositionum o. easque legendas esse to & wo.

n. 5. Circumflexus super (e) & (f) integrarum vocum contractionem ostendit, illa legitur jest, hæc sfwato,

- n. 6. Superlitera r, in voce Krstowa, idem accentus indicat Voca-
lem brevissimam, sive nexum literarum (r) & (s) omissum esse.
- n. 7. Idem super p vocis kapli, defectum syllabæ & supplet &
legenda est kapitli.
- n. 8. Accentus acuti figura, literæ E inscripta, monstrat hanc
vocaletn legendam esse cum aspiratione Sclavonica, ut je,
O vero cum superscripto t, exhibet præpositionem ot.
- n. 9. peculiarem denique & Sclavonicam quarundam litera-
rum pronunciationem indicat circumflexi figura ut, in
voce krala sonum literæ (l) aliis linguis præter Sclavoni-
cæ dialectos minus notum.
- n. 10. Communissimus ejus usus est, quando literæ loco nu-
merorum ponuntur.

Libri qui hoc Characterẽ e Typographia Tubingiana prodierunt, sunt :

1. Novum Testamentum, duabus partibus. Tubingæ Ann. 1562.
4to. Quarum prior comprehendit Evangelistas & Acta
Apostolorum, posterior Epistolas Apostolorum & Apo-
calypsin.

Utramque dedicavit Primus Truber Maximiliano Regi
Bohemix, Germanicis verbis, & simul describit religionem
Græcorum, cui plerique Christiani Sclavonicam linguam lo-
quentes, & Cyrulicis Glagoliticisque literis utentes, in Bosnia,
Servia & Bulgaria, addicti sunt. Laudatque subsidii hujus Re-
gis ad erigendam hanc utriusque Characteris Typographiam,
causam, ut scilicet Christiani horum regnorum, imo Turci ipsi,
quibus eadem lingua ibidem vernacula est, Scripturam S. lege-
re possint. Confirmat etiam quinque gentes, sive incolas in
Croatia, Dalmatia, Bosnia, Servia, & Bulgaria, duplices has
characterum figuras habere, sed tantum in libris sacris, item in

Catechismo quodam sed non integro (p) Refert denique quod Interpretes sive Novæ Novi Testamenti hujus versionis auctores in plerisque Latinam Erasmi, & Germanicam Lutheri secuti sint versionem, non tamen neglectis aliis, inprimis Bohemica propter quædam difficiliora vocabula.

II. Præcipui, Fidei Christianæ articuli e locis Theologicis Philippi Melancthonis. Tubingæ 1562. 4to. 1½ Alphab. Duci Saxon: Augusto dedicati.

III. Postilla; collecta, ut Truberus in dedicatione & præfatione Germanica scribit, e Postillis Lutheri, & Phil. Melanct. Item e Joh. Brentii explicationibus, &, ut in præfatione ad Nov. Testam. fol. 10 additur, e Losfii Postilla, Anno. 1562. 4to. 2¾ Alph.

IV. Abecedarium, cujus Titulus est: Tabla sa ditzu &c. Sglagolskimi slowni tschitati &c. h. e. Tabula pro liberis, ut Glagolitice sive verbis in communi sermone usitatis legere, & præcipuos magisque necessarios articulos veræ & antiquæ fidei Christianæ facilius discere possint. Continet hoc Abecedarium tantum literas Glagolicas, maximæ, minoris, & minimæ figuræ, sine ulla vero instructione, quomodo pronunciari debeant. Additæ sunt literæ, quæ numerorum loco sunt, & unica pagina ad formandas syllabas pertinens, aliaque Nominibus propriis e S. scriptura repleta, propter lætionis exercitium. Cæterum in hoc Alphabeto tres literæ omisæ sunt, quibus tamen typographia Tubingensis usa est, quas Valvasor in Tabula sua bene addidit. Desunt etiam abbreviaturæ; Item signa literis inscripta.

V. Catechismi, elementario huic libello additi, Titulus est: Libellus, quo continentur articuli fidei Christianæ, brevi addita

(p) Ex hoc Catechismo sine dubio D. Andr. Mülleri oratio Dominica descripta est.

addita explicatione pro junioribus & simplicioribus. Una cum sermone, sive homilia, quomodo vox fidei in S. scriptura intelligenda sit. In Croaticam linguam translatus, a Stephano Consule, Dalmatino. Tubingæ, 8vo. 1561. Truberus Germanicam fecit præfationem, Stephanus Consul subscripsit quidem solus, quod in aliis libris non factum est, addit tamen: auxiliantibus bonis viris Croaticæ nationis.

His paucis hac prima vice literarum Slavonicarum expertibus prodesse volui, Lectores doctiores, & magis expertos rogans, ut moneant, addant, continuent, perficiant, & meo proficendi desiderio etiam non deesse velint. Proxima occasione hanc linguæ Slavonicæ historiam continuaturus dicam, Deo volente, quædam de charactere Cyrilico in specie, & de orto ex eo charactere Neo-Russico.

